

Enric Pujol: "Josep Tarradellas era un líder amb un fortíssim caràcter i molt carisma, una persona tossuda i ferma i així ho reivindicava"

L'historiador figuerenc acaba de publicar el llibre 'Ja soc aquí!' (Rosa dels Vents), amb el qual rememora el retorn del president, el 23 d'octubre de 1977, i el reconeixement oficial de la Generalitat de Catalunya a l'exili

El fet del retorn del president, Josep Tarradellas, no ho va plantejar com un retorn personal, sinó des d'una perspectiva política. El retorn del president volia dir el restabliment de la Generalitat, que estava a l'exili. I això era una línia que havien defensat els partits polítics democràtics, també tots a l'oposició. És clar, van passar moltes coses, però cap al final, després de la mort d'en Franco i a l'inici del procés de transició, Adolfo Suárez volia un procés de reforma política, no volia una ruptura democràtica, que era el que defensaven les forces democràtiques, és a dir, un tall amb el que havia estat el franquisme. Suárez havia estat nomenat pel rei d'Espanya, un rei que, per tant, governava, i encara ho fa, perquè encapçali un procés de transició. Per tant, Suárez impulsa una llei de reforma política, el 1976, que no era una ruptura, sinó un procés d'una certa conciliació que mantenia alguns elements del franquisme amb elements democràtics. Però no se sabia fins a quin punt es volia anar perquè s'anava improvisant tot molt sobre el moment. Sí, i hi ha un referèndum. Una part majoritària de l'oposició democràtica va reclamar l'abstenció, però la gent no es va abstenir. Tothom va anar a votar que sí perquè la gent estava farta del franquisme. El sí guanya tant a Catalunya com a l'Estat espanyol, un sí molt i molt clar. Això fa que l'oposició es trobi insegura a l'hora de negociar i es va acostant al projecte Suárez, que, consegüentment amb la llei de reforma política, acaba convocant unes eleccions, les del 15 de juny del 1977, les primeres "democràtiques". Tots els partits volen anar a aquestes eleccions i fan moltes renúncies. La pressió de Suárez era acceptació de la monarquia a canvi de democràcia. Després hi haurà una segona part, que serà acceptació de l'autonomia de Catalunya a canvi del reconeixement de la monarquia. Però aquesta primera condició de monarquia per democràcia és la que acaben acceptant els partits polítics pel fet d'anar a les eleccions del juny. Perquè alguns partits estan il·legalitzats, com ERC. No parlem de partits extraparlamentaris o petits, que també estaven il·legalitzats, sinó d'un partit que es presumia que podia ser important senzillament perquè era explícitament republicà. Això, dins d'aquest marc de monarquia per democràcia, no els encaixava. Les eleccions del 1976, les del referèndum de reforma política, no eren un referèndum democràtic perquè els partidaris del no o de l'abstenció no van poder dir res. Hi havia moltes ganes de la gent, però no arribaven als arguments dels partits democràtics. Sí, tots. Fins i tot ERC s'hi presenta com a agrupació d'electors amb el Partit del Treball, que era un partit comunista i maoista, i van en coalició per sortir del pas. Després d'aquestes eleccions, malgrat totes aquestes limitacions més democràtiques, sí que hi ha propaganda política, els partits s'expressen, una cosa insòlita des de l'època de la República. A Catalunya guanyen els socialistes, seguits de prop, en nombre de vots, pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) i, per tant, es configura una majoria teòricament d'esquerra. A l'Estat espanyol guanya Suárez; són el primer partit. Davant d'aquesta situació, Suárez desconfia molt dels socialistes perquè es pensa que són d'esquerres i revolucionaris. De fet, no s'entenen gaire i veu la possibilitat de rescatar Josep Tarradellas perquè ell, en tot aquest procés, s'havia mantingut crític i a l'exili. Sí, i el restabliment de la Generalitat, però des del moment que van a les eleccions del 15 de juny, ho deixen córrer. Suárez no volia un govern autonòmic, volia una mancomunitat, un organisme que no tingués gaire poder polític. Els partits sí, però veien que el restabliment de la Generalitat amb Tarradellas era molt improbable. Per dir-ho així, Tarradellas queda una mica descavalcat de la realpolitik del moment i Suárez es pensa que, si crida Tarradellas, aquest dirà amén a tot. I el crida i Tarradellas va a Madrid. Hi ha aquella famosa

entrevista amb Suárez, que apareix en el llibre, que constata com no s'entenen de res. Tarradellas diu que ell és president de la Generalitat i que la Generalitat s'ha de restablir. I no s'entenen. No s'entenen. Fins i tot a l'hora de fer un comunicat de premsa de la reunió, ja no s'entenen amb una cosa tan elemental com quins dos personatges s'han trobat en aquella reunió. Tarradellas volia que constés que ell era el president de la Generalitat a l'exili i Suárez no volia això. Ni amb això es posaven d'acord. La solució que troba el mateix Tarradellas, i que entre ells es consensua, és dir l'Honorable Josep Tarradellas, un sinònim de president. Això queda salvat, però surt de la reunió i, quan els periodistes li pregunten com ha anat, ell diu que fantàsticament bé. Tarradellas està convençut que ha fracassat i pràcticament prepara les maletes per marxar a París una altra vegada, per anar a morir a l'exili, d'alguna manera. Tenia una entrevista amb el rei l'endemà d'aquesta entrevista amb Suárez i l'hi anul·len. Ell ja veu que allò s'ha acabat. Però, al cap de poc, el truquen dient que sí, que el rei el rebrà. Aleshores ho veu guanyat. Ell no sap gaire bé per què han acceptat això. Vam poder reproduir una gravació del mateix Tarradellas amb la qual ell mateix intenta explicar-se per què ha guanyat.

Autor: Enric Pujol
Editorial: Rosa dels Vents
Pàgines: 288
Preu: 23,90 euros

El que passava és que, d'una banda, ells mateixos s'havien posat en un compromís a Madrid perquè l'havien portat. Quedaven presoners. Però hi havia una altra raó que no hem sabut fins molts anys després. La Victoria Prego va fer una entrevista a Suárez i aquest va dir-li, off the record —i ella ho va explicar al cap de molts anys—, que ells havien encarregat una enquesta sobre monarquia o república i sortia república. A partir d'aquí, comencen a insistir molt en el tema del rei perquè veuen que això trontolla. Com que Tarradellas ja acceptava la monarquia, i tots els altres també, tancaven tota possible dissidència en contra. Bé, el van utilitzar, però els va sortir el tret per la culata. Era un joc, però un joc de febleses de tots. Segurament, si els partits democràtics haguessin sabut que hi havia una enquesta que donava com a triomf la república, doncs no haurien acceptat la monarquia. Però és un moment d'improvisacions i, en aquest cas, és una cosa que li surt bé a Tarradellas, sense ser-ne gaire conscient a l'inici. I és clar que l'intenten utilitzar; intentaven fer-ho amb tothom, tenien el poder, com ara. En aquest cas, és una cosa molt important perquè estableixes una certa línia de continuïtat entre la Generalitat com a govern autònom d'abans de la guerra i la que es restituïa. Accepten restituir-la de seguida i, per tant, Madrid la reconeix el 1977, un any abans de la Constitució espanyola. És a dir, que aquesta Generalitat no penja de la Constitució espanyola, és un decret de Madrid. Ells no volien dir que empalmaven la Generalitat republicana i s'empesquen que és el govern tradicional de Catalunya, però encara és més gros perquè vol dir que tens drets històrics. Això era molt potent, però no s'ha anat jugant amb prou intel·ligència. Hi ha una relació bilateral, que després no s'ha donat mai més, entre el que és l'Estat espanyol i la mateixa monarquia i el president de la Generalitat. Sempre. Tarradellas ja havia viscut la República. De tots els polítics de l'oposició democràtica era l'únic que havia viscut l'època republicana des d'una posició de govern. Carrillo també havia viscut això, però era un jove i no sabia tot això. Tarradellas sí que coneixia el joc del poder i sempre havia reclamat aquesta bilateralitat. Ell no era partidari de l'estat de les autonomies. Era partidari d'una entesa bilateral entre Catalunya i Espanya. No d'igual a igual, però gairebé, i que els altres no hi fossin. Potser reconeixia el País Basc, però en aquells moments hi havia una lluita armada, ETA... I és que la transició política no va ser una cosa de flors i violes, hi va haver molts morts, entre 300 i 400, entre atemptats, morts per la policia... Hi havia un context duríssim i per això Tarradellas volia que hi hagués una relació directa entre Catalunya i Espanya. Sí, perquè, tot i que no era gaire conegut abans, poc temps després, amb la mort de Franco, el 20 de novembre, hi ha una gran eclosió. Tot l'any 1976 és un impressionant, cada dia hi ha una manifestació. Hi ha una ebullició general, perquè s'olora un canvi de règim. Tarradellas es popularitza i la gent descobreix que hi ha un president d'abans de la guerra que era el nostre govern. Aquí no es tenia res, hi havia hagut el franquisme i, fins i tot, la bandera catalana era subversiva. La gran bandera de l'oposició democràtica de l'Assemblea de Catalunya era la bandera catalana perquè era subversiva. La teníem mig amagada i no en podies fer ostentació. Així, es descobreix que hi ha aquest president de la Generalitat a l'exili, que està allà des de fa més de vint anys. Era una cosa romàntica i mítica i la premsa va començar a alimentar-ho molt. Entre altres coses, perquè els partits, en aquella primera fase, apreten en favor del restabliment de la Generalitat i de Tarradellas com a símbol d'això. El punt de dissensió entre ells vindrà donat quan hi hagi hagut les eleccions del 1977, perquè els partits volen desplaçar-lo i posar el seu candidat de president o del que sigui. Però la popularitat que va generar Tarradellas va ser molt ràpida i molt espectacular per aquest component

mític. Quan ell torna, els mateixos partits no volien fer gaire ostentació del retorn i, en canvi, se'ls va escapar dels dits perquè la gent va sortir en massa i els partits van arrossegar els peus. Sí, va tenir un gran protagonisme perquè es va encarregar de fer una escenificació d'aquest retorn i la va fer des d'una perspectiva cinematogràfica. Això, explicat per ell mateix en una entrevista, de les milers que es van fer i que rescato en el llibre. És genial. Explica com van trobar un cotxe descobert com el d'en Kennedy, van posar els cavallers de la Guàrdia Urbana de Barcelona de gala amb els plomalls i les banderes, van il·luminar tota la plaça de Sant Jaume, que no s'havia fet mai... El problema és que, un cop Madrid va dir que sí a aquesta negociació, calia definir com era aquesta Generalitat abans que s'iniciés el procés d'aprovar una constitució espanyola i, derivat d'ella, aprovar un estatut d'autonomia, que estaria condicionat per la Constitució. Però aquesta Generalitat restablerta quines funcions tindria, quins recursos havia de tenir i quin poder polític? Això va ser fruit d'una següent negociació entre Tarradellas i Madrid que va ser molt dura, d'uns mesos, però molt dura. Tarradellas havia estat l'home fort del govern de Lluís Companys en un període de guerra, amb col·lectivitzacions, i va estar a l'exili, els primers temps que els volien deportar, els van detenir. Era algú que estava molt bregat. Sí, una personalitat molt important, un líder amb un fortíssim caràcter. I ell ho reivindicava. Fins i tot, es buscava certs paral·lelismes amb De Gaulle i altres personalitats carismàtiques. Tenia molt de carisma, era una persona tossuda i ferma. Sí, hi ha una frase al començament de Ventura Gassol que diu: "La Generalitat és Tarradellas i Tarradellas és la Generalitat". Per posar un exemple, és com si Carles Puigdemont hagués dit que se n'anava a l'exili i mantindria la República Catalana i que aquesta fos ell. En el moment que hagués de retornar, no retorna ell com a líder polític represaliat, torna com a símbol d'una institució. Ara pot tenir aquest caràcter simbòlic, però no és clar com ho era en el cas d'en Tarradellas. Però, per mantenir això, va estar-se vint anys assegurant que era el president de la Generalitat, que la Generalitat existia i que això s'havia de restablir. Era fruit de la necessitat d'eliminar les dissensions de partits i perquè no hi havia recursos. La Generalitat tenia uns mínims recursos, perquè tot el tresor de la Generalitat es va lliurar aquí, a Figueres, perquè ho va exigir el govern central. Tarradellas va amagar algunes coses. Era l'home fort. I així van tenir alguns mínims recursos, però la Generalitat estava a l'exili i es pensaven que duraria fins al triomf dels aliats, perquè tots s'hi van implicar molt. I quan van guanyar els aliats van dir que Franco ja els estava bé i la gent va quedar penjada. Quan Irla renuncia el 1954 perquè allò es va allargant i es va complicant, Tarradellas, que era el secretari general d'ERC, un polític en actiu, no algú simbòlic, diu que faran un govern de mínims per resistir amb ell com a president i els seus col·laboradors més immediats. Treballs tenia a mantenir això, i tants anys. Gens. Com que Pujol s'acosta a una cosa més pragmàtica amb Suárez, Tarradellas l'acusa de renunciar. També hi ha aquesta rivalitat personal. Pujol també era una persona amb carisma, amb una trajectòria de lluita antifranquista, no d'experiència de poder, i de gestió econòmica. Era una persona molt implicada, havia estat a la presó, era un altre líder bo, com també ho va ser, en aquells moments, Josep Pallach, però aquest es mor l'any 1977. Així, el gran rival era Pujol i ho veia tothom. La ruptura arriba en el moment que Tarradellas deixa de ser president de la Generalitat. Cal dir que aquesta Generalitat restablerta serà l'única que generarà un govern unitari de tots els partits que no ha tornat a produir-se mai més, on hi haurà també els comunistes, el PSUC. Els Estats Units no volien ni això i van anar a trobar Tarradellas per dir-l'hi, i ell va refermar-se. Per tant, farà una política d'unitat i posarà els fonaments del que serà després la Generalitat dels 80. Amb una fórmula, establerta a partir d'aquella negociació tan dura, amb la qual Tarradellas seria president de la Generalitat i de la Diputació de Barcelona, que sí que tenia molts recursos i serveis. En aquells moments, Tarradellas i els partits defensaven que havien de desaparèixer les diputacions. Això era una solució de compromís provisional. Ràpidament comencen a buscar locals, a aplicar coses. Una de les que de seguida obté és l'ensenyament de català. És una Generalitat provisional perquè és preestatutària, però actua i ho fa de debò. Comencen a regular, a fer lleis i a establir coses, moltes simbòliques, però que eren molt necessàries. Això ho fa tothom. Cadascú, de cada experiència històrica, dona la seva versió. Un personatge històric, en moments diferents, juga papers diferents i cada sector se'l fa seu o el condemna. Una cosa és Tarradellas fins que retorna i fa aquest govern efectiu, i després, quan perd el poder, és clar, comença a dir i fer coses que no són tan clares. Però tot són declaracions públiques, no va més enllà d'això, no té poder. Per exemple, fa una campanya molt exagerada contra Pujol. Hi havia molts aspectes en què tenia raó, d'altres en què no. S'acostarà molt als socialistes, quan ha perdut el poder, i s'allunya d'Esquerra Republicana perquè dona suport a Pujol i això és un

punt de ruptura. És aquesta paradoxa. Moltes generacions saben el "Ja soc aquí!" i la importància que té l'acte de venir i de restablir la Generalitat. També que és un dels grans referents polítics del segle XX, sobretot de la segona meitat, però desconeixen la trajectòria política de Tarradellas. L'acte potser més important d'aquesta segona meitat del segle XX per a Catalunya, s'entén, va ser el restabliment de la Generalitat, que és directament la que hem tingut fins ara. Aquesta Generalitat és fruit d'aquest gest; si no, seria una altra cosa, una comunitat autònoma, que li podríem dir Generalitat, però que no tindria aquesta línia de continuïtat des de l'any 1931 fins aquí. Per això, una mica, reivindicuem també aquest "Ja soc aquí", que va ser tan espectacular. Era una manera de dir: "ja tornem a tenir autogovern i ja soc aquí per arreglar les coses, confieu en mi".

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2026/09/25/enric-pujol-josep-tarradellas-lider-fortissim-caracter-molt-carisma-persona-tossuda-ferma-aixi-reivindicava-134665911.html>